

บทที่ 1

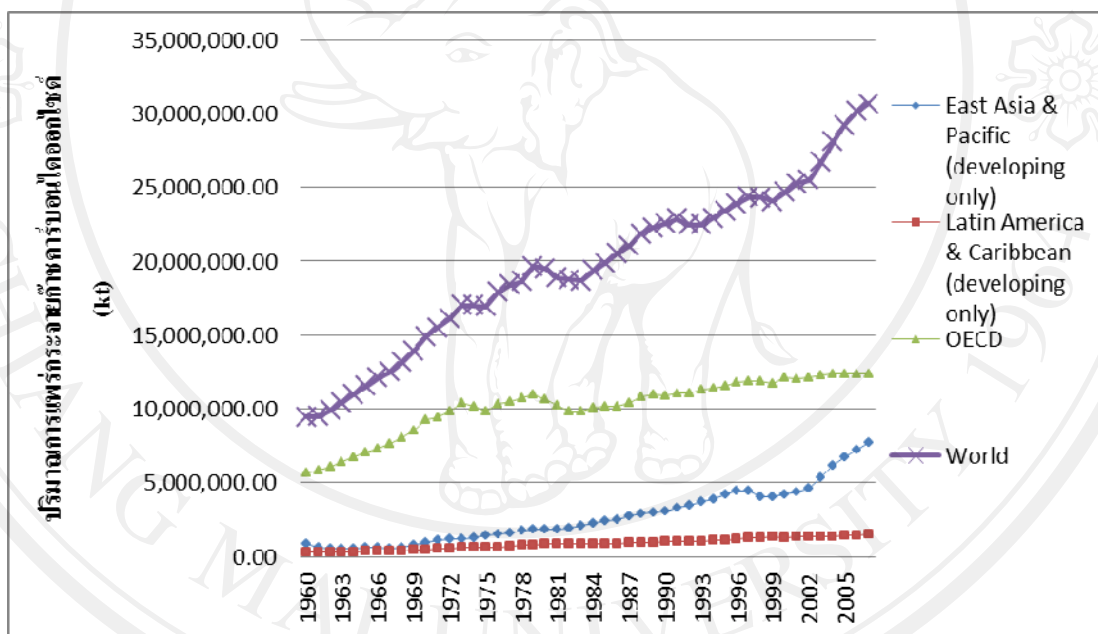
บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือภาวะโลกร้อนเป็นปัญหาวิกฤติด้านสิ่งแวดล้อมที่ทั่วโลกกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน โดยสาเหตุสำคัญนั้นเกิดขึ้นจากก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่สะสมอยู่ในชั้นบรรยากาศของโลก โดยปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวส่วนหนึ่งมีผลกระทบมาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การใช้พลังงาน และการเผาไหม้จากเชื้อเพลิง นอกจากนี้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เช่น การค้าระหว่างประเทศและการลงทุนโดยตรงจากประเทศ ซึ่งเข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละประเทศในโลกมากขึ้นไม่ว่าจะเป็น การเร่งผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก การนำเข้าส่งออกสินค้าจากต่างประเทศ และการย้ายฐานการผลิตจากประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำหรือประเทศที่พัฒนาแล้วไปยังประเทศกำลังพัฒนา เพื่อลดต้นทุนการผลิตทางด้านแรงงานและเข้าไปใช้ ทรัพยากรของประเทศผู้รับการลงทุน ส่งผลดีต่อประเทศกำลังพัฒนา ทั้งนี้นำมาซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อยกระดับรายได้ของประเทศให้สูงขึ้นทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่การเร่งขยายความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวนั้น ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรของประเทศ กล่าวคือทรัพยากรธรรมชาติจะถูกดึงมาใช้ในกระบวนการผลิตมากขึ้น และก่อให้เกิดมลพิษเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการปล่อยปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในบรรยากาศของโลกมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องต่อเนื่องและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในอนาคต

กลุ่มประเทศอุตสาหกรรม OECD (oversea economic cooperation and development) ซึ่งเป็นองค์กรที่มีประเทศอุตสาหกรรมเป็นสมาชิกทั้งหมด 30 ประเทศ โดยที่ประเทศเหล่านี้รวมแล้วผลิตสินค้าและบริการเป็นปริมาณประมาณสองส่วนสามของทั้งโลก นั้นมีปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอน ไดออกไซด์อยู่ในระดับสูง นับตั้งแต่การปฏิวัติอุตสาหกรรมเป็นต้นมา แต่ในปัจจุบันปริมาณอัตราการปล่อยปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของประเทศอุตสาหกรรมในกลุ่มประเทศ OECD มีแนวโน้มลดลงจากในอดีต แต่ในขณะเดียวกันประเทศกำลังพัฒนาโดยเฉพาะกลุ่มตลาดเกิดใหม่ (emerging market) ซึ่งเป็นประเทศที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและ

อุตสาหกรรมสูง มีปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เพิ่มสูงขึ้น (รูปที่ 1.1) อาจเป็นผลเนื่องมาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การเพิ่มการลงทุน และการย้ายฐานการผลิตของประเทศพัฒนาแล้วเข้ามาลงทุนในประเทศกำลังพัฒนา ปัจจุบันมีกลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่ 28 ประเทศทั่วโลก โดยแบ่งเป็นกลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่ 3 ตลาด ดังนี้ ตลาดเกิดใหม่ในเอเชีย (emerging Asia) ซึ่งประกอบด้วย ไทย เกาหลีใต้ จีน อินเดีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ใต้หวัน อินโดนีเซีย ปากีสถาน เป็นต้น ตลาดเกิดใหม่ในละตินอเมริกา (emerging Latin) ซึ่งประกอบด้วย อาร์เจนตินา บราซิล ชิลี โคลัมเบีย เม็กซิโก เปรู และเวเนซุเอลา และตลาดเกิดใหม่ในยุโรปตะวันออก ตะวันออกกลางและแอฟริกา (emerging Eastern Europe, middle east, Africa) เช่น สาธารณรัฐเชก อังการี โปแลนด์ รัสเซีย อิสราเอล จอร์แดน โมร็อกโก อียิปต์ แอฟริกาใต้ และตุรกี

รูปที่ 1.1 ปริมาณการปล่อยก๊าซ CO₂ ของกลุ่มประเทศ OECD และกลุ่มตลาดเกิดใหม่ในเอเชีย ตะวันออกและแปซิฟิก ลาตินอเมริกาและแคริบเบียน

ที่มา: World development indicators (WDI), 2011

การศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจและระดับคุณภาพของสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางแผนและกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ตัวอย่างเช่น การขยายตัวของการค้าระหว่างประเทศ การเพิ่มขึ้นของการลงทุนจากต่างประเทศและในประเทศ รวมไปถึงการเพิ่มขึ้นของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ที่มีผลกระทบต่อการใช้ทรัพยากรของประเทศ หากการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจได้คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมจะก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนโดยไม่ทำลายทรัพยากรของประเทศ

ปัจจุบันองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงคุณภาพสิ่งแวดล้อมอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเร่งขยายการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละประเทศมากขึ้น องค์กรระหว่างประเทศได้กำหนดมาตรการและพันธกรณีภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศ เพื่อพยายามลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ได้ก่อให้เกิดโลกร้อนหรืออุณหภูมิในบรรยากาศของโลกสูงขึ้น ในขณะที่เดียวกันธนาคารโลกได้เผยแพร่รายงานและสถิติด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมมากขึ้น นักวิชาการและนักเศรษฐศาสตร์จำนวนมากได้ให้ความสนใจในการศึกษาผลกระทบที่เกิดกับคุณภาพของสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจและพยายามอธิบายการพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงคุณภาพสิ่งแวดล้อมหากการขยายตัวทางเศรษฐกิจยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์มาเป็นพื้นฐานรองรับในเชิงวิชาการ โดยแนวคิดที่เป็นที่นิยมแพร่หลาย คือสมมติฐานเส้นโค้งสิ่งแวดล้อมของ Kuznets (environmental Kuznets curve hypothesis; EKC) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้ประยุกต์มาจากสมมติฐานของ Kuznets (จิระ, 2552)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการเร่งขยายการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศส่งผลกระทบต่อคุณภาพของสิ่งแวดล้อม และประเด็นที่น่าสนใจคือ ที่มาของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจดังกล่าว ซึ่งได้แก่ การค้าระหว่างประเทศและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไร จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบถึงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในอากาศกับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ปริมาณการใช้พลังงาน และการค้าระหว่างประเทศระหว่างกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำอย่างเช่น กลุ่มประเทศ OECD และกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมในกลุ่มตลาดเกิดใหม่ ซึ่งมีระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน โดยทำการวิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดสมมติฐานเส้นโค้งสิ่งแวดล้อมของ Kuznets (environmental Kuznets curve hypothesis; EKC)

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการปล่อยปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในอากาศกับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ การค้าระหว่างประเทศ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มูลค่าเพิ่มอุตสาหกรรม และการใช้พลังงาน โดยเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อุตสาหกรรม OECD และกลุ่มตลาดเกิดใหม่ (emerging market)

2) เพื่อทดสอบสมมติฐานเส้นโค้งสิ่งแวดล้อมของ Kuznets (environmental Kuznets curve hypothesis; EKC) ของประเทศอุตสาหกรรมกลุ่ม OECD และกลุ่มตลาดเกิดใหม่(emerging market)

1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับ

1) ผลการศึกษาที่ได้สามารถชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การปล่อยปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และตัวแปรทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ การค้าระหว่างประเทศ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มูลค่าเพิ่มอุตสาหกรรม และการใช้พลังงานของประเทศอุตสาหกรรมกลุ่ม OECD และกลุ่มตลาดเกิดใหม่ (emerging market)

2) ผลการศึกษาที่ได้สามารถเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ กำหนดนโยบายการค้าระหว่างประเทศ และการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศให้ควบคู่ไปกับการรักษาสิ่งแวดล้อม

1.4 สมมติฐานของการศึกษา

1) ความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ผลผลิตขั้นมูลรวมภายในประเทศ มูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรม ปริมาณการใช้พลังงานและมูลค่าการค้าระหว่างประเทศมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการปล่อยปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์

2) การปล่อยปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์กับตัวแปรทางเศรษฐกิจของแต่ละกลุ่มประเทศเป็นไปตามสมมติฐานเส้นโค้งสิ่งแวดล้อมของ Kuznets (environmental Kuznets curve hypothesis; EKC)

1.5 ขอบเขตการศึกษา

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการค้า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศกับการปล่อยปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในอากาศของประเทศอุตสาหกรรม จะทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์กับตัวแปรทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ การค้าระหว่างประเทศ การ

เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มูลค่าเพิ่มอุตสาหกรรม และปริมาณการใช้พลังงาน โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ข้อมูลทั้งหมดอยู่ในรูป panel ซึ่งประกอบไปด้วย ข้อมูลรายปีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 – 2550 รวมเป็น 28 ปี โดยทำการศึกษาใน 37 ประเทศ แบ่งออกเป็น กลุ่มประเทศอุตสาหกรรม OECD 24 ประเทศ ได้แก่ ประเทศออสเตรเลีย ออสเตรีย อิตาลี เบลเยียม แคนาดา เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ ไชล์แลนด์ ไอร์แลนด์ ญี่ปุ่น ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ นิวซีแลนด์ นอร์เวย์ โปรตุเกส สเปน สวีเดน ตุรกี สวิตเซอร์แลนด์ อังกฤษ สหรัฐอเมริกา และประเทศ อุตสาหกรรมในกลุ่มตลาดเกิดใหม่ (emerging market) ในภูมิภาคเอเชียและลาตินอเมริกา 13 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย จีน อินเดีย เกาหลีใต้ อาร์เจนตินา บราซิล ชิลี เม็กซิโก และโคลัมเบีย